Stanovisko Psychiatrické společnosti ČLS JEP k mechanismům uplatňovaným v rámci ochranného léčení

V posledních dnech média široce referovala o případu, kdy se člověk, který v důsledku akutního psychotického stavu zabil člověka a další tři napadl, včas nevrátil z vycházky zpět do psychiatrické léčebny. Ve spojitosti s tímto případů se objevila celá řada nepravd, předsudků a zavádějících tvrzení. Psychiatrická společnost ČLS JEP proto považuje za důležité poskytnout veřejnosti informace o tom, jaké ochranné mechanismy jsou uplatňovány, jak jsou vyhodnocována možná rizika a jaká skutečně jsou.

V některých stavech u některých duševních nemocí člověk ztrácí schopnost rozpoznat, co je reálné a co ne. Z tohoto důvodu právní systém v Evropě již od antických dob uznává, že člověk v takovém stavu není zodpovědný za své jednání. Je tedy soudem prohlášen za nepříčetného a může mu být uloženo podrobit se léčbě – proto mluvíme o "ochranném léčení". Velká část těchto duševních stavů je **přechodného charakteru**, **jakmile odezní, tak i člověk s duševní nemocí opět rozpoznává realitu a chová se adekvátně** – mizí tedy rizika pro nebezpečné jednání. Psychiatrická léčba vede ke zvládnutí těchto stavů i k prevenci jejich návratu, a tedy je prevencí rizika návratu nebezpečného chování.

Ke zvládnutí těchto stavů (nejčastěji psychotických) **může dojít i velmi rychle**, v řádu týdnů, člověk získává náhled na realitu, ale i na své předchozí chování a **je schopný do budoucna své chování dále ovládat.** Vrací se do normálního psychického stavu. Pokud by takový člověk nadále zůstal uvězněn nebo dlouhodobě hospitalizován, jsou tato opatření nehumánní a neefektivní: není co dále léčit ani napravovat "výchovným" systémem v rámci justice.

Nebezpečné jednání, jehož se daný muž dopustil, bylo důsledkem akutního psychotického stavu, v jehož důsledku nebyl příčetný. Tento akutní psychický stav díky léčbě odezněl a nebyl dále přítomen ani během dlouhodobého sledování a kontrol. V těchto případech přitom stav posuzuje multidisciplinární tým, který jej pravidelně ověřuje a jeho stanovisko je určující pro udělení vycházky. V těchto případech se **medikace obvykle podává formou depotních injekcí, které v těle vytvoří hladinu léku dostatečnou minimálně pro měsíc fungování (či zabránění navrácení se příznaků nemoci), což je velmi bezpečné „časové okno" pro krátkou časovou propustku.**

Systém povolování vycházek má **přesně dané mechanismy**, kdy jsou **bedlivě hodnocena možná rizika,** ze začátku léčby pacient žádné vycházky nemá. V jejím postupu se pacient zapojuje do komplexní terapie a velmi pozvolna a kontrolovaně dochází k uvolňování režimu, pokud tomu zdravotní stav odpovídá. Jsou dány **jasné mantinely zákonem** o specifických zdravotních službách, který precizuje i to, jak má být pacient seznámen se svými právy a povinnostmi. Léčba z rehabilitačního pohledu **směřuje k zabránění recidivy jednání, zaléčení osoby a postupnému bezpečnému návratu do společnosti.** Samozřejmě v případech, kdy tyto osoby

Ke Karlovu 11 | 120 00 Praha 2 | Czech Republic | Mobile: +420 773 786 133 | e-mail: sekretariat@psychiatrie.cz | http: www.psychiatrie.cz

odmítají léčbu nebo narušují výkon ochranného léčení, musí převládnout restriktivní forma. V takovém případě může dát státní zastupitelství nebo zdravotnické zařízení soudu návrh na umístění nespolupracujícího pacienta do zařízení zabezpečovací detence.

Veřejnost má nejčastěji mylnou představu, a to i v souvislosti s aktuálním případem, že jde o "nebezpečné běsnící schizofreniky". Často však jde o lidi, kteří prožívají osobní tragédie a po odeznění stavu, který nepříčetnost způsobil, žijí do konce života s tím, že v rámci svého těžkého duševního stavu někomu ublížili. Tito lidé jsou poté **dlouhodobě bedlivě sledováni v režimu tzv. ambulantního ochranného léčení**. **V případě jakéhokoliv zhoršení jejich stavu je přikročeno k jejich hospitalizaci,** aby byla zajištěna ochrana jejich blízkých a společnosti obecně.

Mechanismy ochrany společnosti se přitom kontinuálně vylepšují. Ministerstvo zdravotnictví realizuje projekt zaměřený na zvýšení kvality ochranného léčení. Nový systém má umožnit ještě lepší cílení léčby na základě rizik pacienta. Ministerstvo také plánuje rozšířit infrastrukturu, zlepšit financování poskytovatelů a posílit mezioborovou spolupráci s justicí, sociálními službami a dalšími resorty.

V Praze dne 21.10. 2025

Ke Karlovu 11 | 120 00 Praha 2 | Czech Republic | Mobile: +420 773 786 133 | e-mail: sekretariat@psychiatrie.cz | http: www.psychiatrie.cz